คำวินิจฉัยของ นายอุระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๖/๒๕๔๕ **วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕**

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๒๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๔๙๔๐๔ ตำบลออเงินใหญ่ (ท่าแร้ง) อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๓ ไร่ ๒๘ ตารางวา ถูกเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๓๗ สายถนนวงแหวนรอบนอก กรุงเทพมหานคร ตอนแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ (บางพลี) - บรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (วังน้อย) พ.ศ. ๒๕๓๖ ในการเวนคืนดังกล่าวได้กำหนดเงินค่าทดแทนที่ดิน ค่ารื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและค่าเสียหาย และค่าพืชผล รวมเป็นเงินจำนวน ๕,๖๒๔,๐๒๒ บาท ผู้ร้องเห็นว่าค่าทดแทนต่ำไป จึงได้อุทธรณ์เรียกค่าทดแทนเพิ่มเติมต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้เพิ่มค่าทดแทนให้โจทก์เป็นตารางวาละ ๑๐,๐๐๐ บาท ผู้ร้องเห็นว่า ที่ดินของผู้ร้องโดยสภาพและที่ตั้งอยู่ติดกับที่สาธารณะใกล้สถานที่ราชการและที่ดินมีการพัฒนาแล้ว ควรจะได้ค่าทดแทนเพิ่มขึ้น จึงได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องอธิบดีกรมทางหลวง เป็นจำเลยที่ ๑ กรมทางหลวง เป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลยุติธรรม เรียกค่าทดแทนที่ดินตารางวาละ ๒๒,๕๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๗,๖๓๐,๐๐๐ บาท หักกับส่วนที่โจทก์ได้รับไปแล้ว จำเลยทั้งสองจึงต้องจ่ายเพิ่มให้อีก ๑๕,๓๕๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารออมสินอัตราร้อยละ ๑๐.๗๕ ต่อปี ตามคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ปค. ๑๔๒/๒๕๔๑

จำเลยทั้งสองให้การว่า การเวนคืนและการกำหนดค่าทดแทนได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ โดยคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นได้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้และได้นำราคาประเมินที่ดินของสำนักงานกลางประเมินราคาทรัพย์สินกรมที่ดิน ประจำปี ๒๕๓๕ ซึ่งได้สำรวจวิเคราะห์ทรัพย์สินและราคาที่ดินไว้เป็นหลักฐานข้อมูลในการประเมินราคาทรัพย์สินของทางราชการ ซึ่งเป็นราคาที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและเป็นราคาซื้อขายในท้องตลาด ในวันที่ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่เวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษดังกล่าว ที่ดินของโจทก์ไม่ได้อยู่ในย่านธุรกิจการค้า ห่างไกลจากสถานที่ราชการ การคมนาคมไม่สะดวกเป็นถนนลูกรัง ที่ดินยังไม่มีการพัฒนา ค่าทดแทนที่กำหนดให้เป็นราคาท้องตลาดและเป็นไปตามกฎหมาย จำเลยทั้งสองจึงไม่ต้องจ่ายค่าทดแทนให้โจทก์เพิ่มขึ้นอีก

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาต้องกันให้ยกฟ้องคดีของผู้ร้อง

ผู้ร้องยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ และโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ขอให้ศาลฎีกาส่งความเห็นมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ บัญญัติว่า "รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้" และมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย" เมื่อโจทก์โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕ กรณีจึงต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จึงเห็นควรดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๕ หรือไม่

มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ หรือไม่

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ บัญญัติว่า

"เงินค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๘ นั้น ถ้ามิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับใดโดยเฉพาะแล้ว ให้กำหนดโดยคำนึงถึง

(๑) ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖

(๒) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่

(๓) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

(๔) สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น และ

(๕) เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม

ถ้าการงานหรือกิจการอย่างใดที่ทำไปในการเวนคืน ได้กระทำให้อสังหาริมทรัพย์ที่เหลืออยู่นั้นมีราคาสูงขึ้น ให้เอาราคาที่สูงขึ้นนั้นหักออกจากเงินค่าทดแทน แต่ไม่ให้ถือว่าราคาอสังหาริมทรัพย์ที่ทวีขึ้นนั้นสูงไปกว่าจำนวนเงินค่าทดแทนเพื่อจะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายกลับต้องใช้เงินให้อีก

ถ้าต้องเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่เพียงส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือนั้นราคาลดลงให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้เฉพาะสำหรับส่วนที่เหลืออันราคาลดลงนั้นด้วย

การคำนวณว่าอสังหาริมทรัพย์ใดมีราคาสูงขึ้นตามวรรคสอง หรือราคาลดลงตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่อาศัยหรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย"

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ บัญญัติว่า

"การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ บัญญัติเป็นหลักการไว้ว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำไม่ได้ แต่เพื่อประโยชน์ของสังคม การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ก็อาจเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ แต่ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดเวลาการเข้าใช้

อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน การกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมนั้น ให้คำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน เห็นว่ารัฐธรรมนูญได้วางหลักการอย่างกว้างๆ เพื่อพิจารณากำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ทรงสิทธิในอสังหาริมทรัพย์โดยพิจารณาถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในขณะที่ทำการเวนคืน การได้มาต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือไม่ สภาพของที่ดินเป็นอย่างไร ใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด สถานที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชน ย่านธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นแหล่งที่เจริญแล้ว หรืออยู่ในท้องที่ห่างไกล การชดใช้ค่าทดแทนจะต้องกระทำภายในเวลาอันควร การที่ปล่อยเวลาเนิ่นช้าออกไป อาจทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ทรงสิทธิได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ซึ่งมุ่งถึงประโยชน์ของผู้ถูกเวนคืน หรือผู้ทรงสิทธิ สำหรับพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ได้กำหนดวิธีการในการคำนวณค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทน หากมิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ใดโดยเฉพาะให้คำนึงถึงหลักเรื่องราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืนที่กำหนดรายละเอียดไว้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคมด้วย นอกจากนี้ยังได้บัญญัติในวรรคสามและวรรคสี่อีกว่า ผลจากการเวนคืนทำให้อสังหาริมทรัพย์ที่เหลืออยู่มีราคาเพิ่มขึ้น หรือลดลง การพิจารณากำหนดค่าทดแทนก็ให้กำหนดในส่วนที่เหลือนี้ด้วย

ข้อแรกที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า เมื่อมีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิ การกำหนดค่าทดแทนนั้นให้คำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ขยายเป็นราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ ตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ คือราคาซื้อขายในวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะโดยข้อเท็จจริงจำเลยที่ ๒ ก็ไม่สามารถชำระค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้องในวันดังกล่าวได้ และเมื่อมีการสั่งให้เพิ่มค่าทดแทน จำเลยที่ ๒ ก็ไม่แจ้งให้ผู้ร้องทราบเวลาการจ่ายเงิน ข้อนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การกำหนดค่าทดแทนนั้นให้คำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติ ซึ่งก็หมายถึงในวันที่มีพระราชกฤษฎีกาเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั่นเอง เพราะการซื้อขายกันตามปกติย่อมมีความหมายว่าอยู่ในเวลาที่มีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น รัฐธรรมนูญไม่อาจกำหนดวันลงไปได้โดยเฉพาะเจาะจง การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๒๑ ระบุวันเกี่ยวกับราคา

ซื้อขายตามวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา จึงถูกต้องตามความเป็นจริงและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ส่วนการจ่ายเงินค่าทดแทนไม่ตรงตามวันเวลาที่กำหนดหรือที่เนิ่นช้าออกไป หรือเมื่อมีการสั่งให้จ่ายเงินค่าทดแทนเพิ่มก็ไม่มีการแจ้งเวลาการจ่ายเงินนั้น เป็นเรื่องวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ใช่ความบกพร่องของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๒๑

ข้อต่อมาที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับ บัญญัติว่า ให้คำนึงถึงการได้มาแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ข้อนี้ไว้ กลับเพิ่ม (๒) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ และเพิ่ม (๓) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมซึ่งไม่ตรงต่อความเป็นจริง เพราะราคาที่ดินเพิ่มขึ้นไปหลายเท่าและการใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมก็มิใช่ราคาที่เป็นธรรม หรือกำหนดขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ข้อนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ได้บัญญัติถึงหลักการและวิธีการที่จะกำหนดค่าทดแทนไว้หลายข้อ (๒) (๓) เป็นสองข้อ ในจำนวนห้าข้อ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการพิจารณาค่าทดแทนเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมทำให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการกำหนดค่าทดแทน ซึ่งต้องนำมาประมวลเพื่อพิจารณาร่วมกันและทำพร้อมกันไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการกำหนดค่าทดแทน การเพิ่ม (๒) และ (๓) อาจจะไม่ได้ความจริง หรือมิใช่ราคาที่เป็นธรรมตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง แต่โดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อนำมาเป็นหลักเกณฑ์พิจารณากำหนดค่าทดแทนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ทรงสิทธิ ซึ่งตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง ก็ได้บัญญัติว่าเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคมแม้จะไม่มีข้อความที่ว่า ให้คำนึงถึงการได้มา ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็เชื่อได้ว่า โดยหลักการและเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ได้วางหลักการวิธีการกำหนดค่าทดแทนไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ทรงสิทธิ และในมาตรา ๒๑ วรรคท้ายนั้นเองยังกำหนดค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ราคาตัวอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่อาศัย หรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนที่เป็นธรรมได้เป็นอย่างดี รัฐธรรมนูญทุกฉบับได้บัญญัติถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน แต่การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์นี้ไว้ ผู้ร้องโต้เถียงทำนองว่า หากไม่มีข้อความเช่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จะทำให้ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้รับความเป็นธรรมนั้น เห็นว่า

การกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมนั้นย่อมต้องคำนึงถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนอยู่ในตัว ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วว่า พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับนี้มิได้พิจารณากำหนดค่าเสียหายเฉพาะที่เป็นตัวทรัพย์สินที่ถูกเวนคืนแต่ได้คำนึงความเสียหายในการที่ต้องออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้นด้วย พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ จึงมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

นายอุระ หวังอ้อมกลาง
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ